

L o k a l h i s t o r i e m i d t i N o r d s j æ l l a n d

Den sensationelle historie om søvæverens søn, Hans Andersen fra Nejde, som i 1869 kom til Middelhavstogt og Suezkanalens indvielse på skruefregatten Sjælland. Heri kan læses fem breve hjem fra ham

Maleri af skruefregat for udadgående som saluterer ved at passere Kronborg.

Dette er Lokalhistorisk Nyt nr. 4, nov. 2014, 11. årgang fra

Lokalarkivet for

Alsønderup-Tjæreby Sogne

i Hillerød Kommune

-et arkiv for almindelige menneskers historie og egnshistorie-

Stor tak for sponsorstøtte til Lokalarkivet fra

Entreprenørfirmaet Brødrene Jørgensen I/S, Klostergården, Frederiksværksgade 168, 3400 Hillerød. Tlf. 4821 0428. Fax 4821 0458. Mobil 4826 2804 (Henrik). Mobil 2146 2805 (Steen)

Nordtag A/S v/direktør Jørgen Simonsen, Mestervangen 7, 3220 Græsted. Tlf. 48 36 36 36, fax 48 36 36 30, www.nordtag.dk

Thorkild Jørgensen VVS Aps., Aut. VVS-installatør, Ryagergårdsvej 3, Annisse, 3200 Helsingør. Tlf. 48 79 13 60, mobil 20 11 85 57.

G. D. A. , tømrer-og snedkermester Gert Dyrlov Andersen, Torsholms Allé 8, Tulstrup, 3400 Hillerød. Tlf. kontor 4828 5550, mobil 2028 9950, fax 4828 6746

Tømrer Lodberg Aps., Syrenvej 1, Tulstrup, 3400 Hillerød. Tlf. 48 28 34. Bil. 21 28 68 29., Fax. 48 28 65 36.

Kontorland A/S - Alt Til Kontoret. Industrivænget 15, 3400 Hillerød. Tlf. 48 25 36 66.- [http:// www.kontorland.dk](http://www.kontorland.dk)

DanBolig, Søderberg/Nielsen Aps. Frederiksværksgade 7, 3400 Hillerød. Tlf. 48 24 21 11, Fax 48 24 21 11. E-mail: Hilleroed@danbolig.dk

Joan & Ole Starks Gårdbutik. Harløsevej 164, Harløse, 3400 Hillerød. Tlf. 4824 6361.

Hallum Electric, Aut. El-installatør, Tulstrup Have 9, Tulstrup, 3400 Hillerød, Tlf, 4828 7813. Mobil 22 90 78 13, www.hallumelectric.dk E-mail: fh@hallumelectric.dk

Harløse V V S, Aut. Gas-, vand- og sanitetsmester, Harløsevej 172, 3400 Hillerød. Tlf. 48 25 04 49 www.harloesevvs.dk E-mail: vvs@harloesevvs.dk

HHM Ejendomme A/S v/direktør Hans Henrik Mortensen. Ejendomsudvikling og rådgivning. Frydenborgvej 27 K, 3400 Hillerød, Tlf. 48 26 48 00, mobil 60 43 28 28, www.hhmejendomme.dk.

Ullerød Superbrugs. Midt i Lokalarkivets medlemskreds, Start dagens indkøb tidligt – vi åbner alle hverdage og lørdage kl. 7.00. Frederiksværksgade 119, Ullerød, 3400 Hillerød. Tlf. 4826 0289.

Dines Jørgensen og Co. A/S ,Rådgivende Ingeniører F.R.I. Kirsebær Alle 9-11, Ullerød, 3400 Hillerød. Tlf. 48 26 06 66. e-mail: dj@dj-co.dk - www.dj-co.dk

P.M. Belægning, Brolægnings-, flise- og anlægsarbejder v/ Palle Madsen, Ravnsbjergsbjergvej 16, Nejedø, 3400 Hillerød. Tlf. 48 28 69 44, biltlf. 23 25 05 06, fax 48 28 69 53,

ML- Kloak Aps. v/ aut. kloakmester Martin Larsen, Freersvangsvej 2, 3400 Hillerød. Tlf. 20 49 07 97, mail: kontakt@ml-kloak.dk - www.ml-kloak.dk

Støtteforeningen for Alsønderup Sogn

Om Hans Andersen, født i Nejde i 1844, som orlogsgast i 1869-1870 på den danske skruefregat "Sjælland"

Herunder første side i Hans Andersens første brev fra 12. sept. 1869 hjem til faderen og brødrene, da han var indkaldt som Orlogsgast og indkvarteret på logiskibet i København.

Det er skrevet med gotiske bogstaver, som han lærte, man skulle, da han gik syv år hver anden dag i Tulstrup Skole. Hans håndskrift er helt flydende. De ord, han har lært i skolen, skriver han oftest ret korrekt, men mange ord, især

nye. staves, som de lyder for ham. Man brugte ikke meget at sætte tegn i hans tid. Navneord skulle staves med stort indtil 1948. Flertallet af danskerne lærte det aldrig. De strøede så store begyndelsesbogstaver rundt ret tilfældigt. Læs teksten på næste side.

Hans Andersen er nævnt i eksamensprotokollerne fra Tulstrup Skole fra 1850'erne. Eksamen var der to gange årligt, hvor sognepræsten kom og var med til at overhøre børnene og give dem karakterer, alle fik mellem "meget godt", "godt" og "temmelig godt" forkortet mg, g og tg. Hans Andersen fik de fleste gange tg eller g, så han var næppe den dygtigste elev. Alligevel udviklede han en ganske udmærket og flydende håndskrift og var slet ikke så dårlig til at stave. Vi må jo huske, at det med at skrive var den tids eneste måde at kunne kommunikere på over afstande, så folk var nødt til at skrive og stave sig igennem, hvad der blev skrevet til dem. Tilsyneladende fik Hans Andersen aldrig noget brev fra sin far. Faderen var født tilbage i 1807, og formodentlig var han aldrig kommet stort videre med at skrive end til sit eget navn.

Nu kommer så teksten i det første brev, som Hans Andersen sendte hjem, afskrevet ordret og med hans egen stavning, men ikke med gotiske bogtaver.

Kjøbenhavn den 12. September (1869).

Kjære Fader og brødre.

Nu kan jeg lade Eder vide at jeg er bleven Orlovsgast jeg har det Godt men vi har en streng Skole at Gaae igennem. Vi skal baade lære Orlovsskolen, Ensenørskolen, Enfanderiskolen Og Sømandsskolen og Aldt skal vi lære paa 6 uger saa du kan tro vi har dem Alle for det gaa i et Hyrm fra Morgen til Aften. (Teksten hertil er med på brevet på forrige side, og her fortsætter vi så brevet)

Vi bliver peben ud af kjøggerne kl. 5 om Morgenen Saa faar ver mand en ½ pot The- vand og kl. 6 skal vi stille til exesis og Kl. 11 Hører den op for Formidagen saa masserer vi Hjem (Ombor i lugiskibet) saa faar vi den varme mad kl. 1 Stiller vi til exesis igjen og bliver ved til kl. 4 Eftermiddagen Saa er vores Arbeide endt for den dag, og det er ver dag. ver Mand faar en ½ Podt te Vand om Morgenen om midagen faar hver mand en 1/4 Podt øl og en 1 Podt Varm mad og 1 t 3 punds brød som skal vare i tre dage at faa et 3 punds brød ver 3de Middag - om eftermidaggen kl. 4 faar ver Mand en ½ Podt Thevand og 3 lod smør som skal vare til neste dags Eftermidag saadan bliver vi fodret ver dag Mandag faar vi Vandgrød og klipfisk tirsdag og Onsdag

Fersksuppe og Ferskkjød torsdag og Fredag gule ærter og Saldt Flæsk
Løverdag og Søndag Fersksuppe og Ferskkjød ved middag faar ver mand ½
pund kjød eller Flæsk Vilket det nu er Vaares Spisesædel for Ugen
altd i friske og gode varer. Kl. 5 ver Eftermiddag faar vi landlov saa skal vi
være Ombor igjen kl. 7½ med Undtagelse af Vagt Manskabet de faar ikke
Landlov vi kommer på Vagt ver 5 eller 6de Nadt der er 46 Mand paa ver
Vagt og om Søndagen faar vi Landlov fra Middag k. 12 til 7½ Aften
de som ikke møder til den tid faar Qvarantine i 2 Dage første gang
siden dobbelers det for ver gang de udebliver
Her er en streng Orden med Renhed og det hele taet med altd nu ikke
videre for denne gang Én kjærlig hilsen til eder jeg beder Eder hilse gamle Ole
Pedersen og Karen samdt Anders Larsen og kone og sige dem så mange tak for
den Proviandt jeg fik naar Esgen er tom da skal jeg sende den hjem
tillige beder jeg at hilse alle gode Venner og bekjendte fra mig jeg venter at
komme til Søs hen midt i næste maaned men du skal nog høre fra mig inden
den tid vis du vil skrive til mig da en min Adresse

H. Andersen No. 1010

Ombor i Lugiskibet

Kjøbenhavn

Erbødigst

Hans Andersen

Allerede 14 dage senere kom næste brev fra Hans Andersen, til faderen og brødrene i
Nejede. Det lyder således:

Kjøbenhavn den 26 September (1869)

Kjære Fader og Brødre

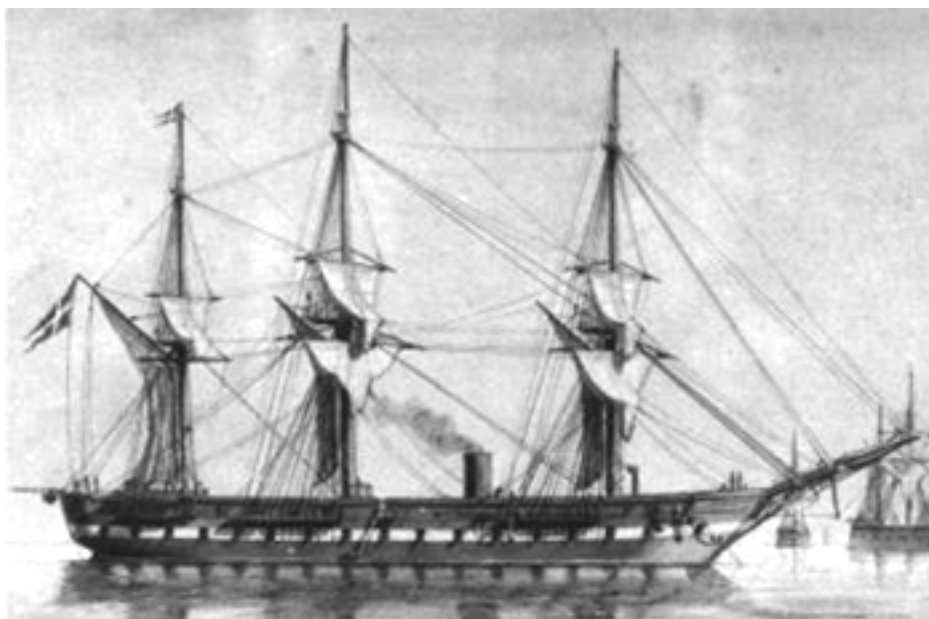
Jeg kan nu lade Eder vide at der er kommen kontra Ordre med vores Skole
Skolen skal være endt den 1. Ogtober der er kommen Telegrafi depesie her til
fra Sues Kanalen at den skal aabnes den 17 November og der til er Fregatten
Sjælland ind Budt Saa der er et gruligt Hastværg med at komme af sted den
nye Sues Kanal er beliggende mellem Afrika og Asien det er langt borte
Fregatten Sjælland skal have kommando den Første Ogtober og Seile her fra

Nole dage Efter saa jeg kan hervedt sige Farvel til Gamle venner For en stund men det er enu ikke bestemt om jeg kommer med Eller ikke der skal udtages 70 Mand til Marine Arteleriskolen saa jeg ved ikke vad det bliver til enu men jeg venter nog at jeg kommer med det kan Blive en Rask Tur naar blodt jeg maa være heldig og beholde Helsen saa gaar det nog Godt og saa faard jeg sedt mig om naar jeg da kommer tilbage da kan jeg fortælle Eder lidt om Afrika Vis jeg kommer med da skal Fader nog høre fra mig en gang enu Hermed sender jeg Smør æsken og beder Eder sige Vedkommende saa mange tak og Selv være du takket for de gode strømper som jeg fik garn til nu har jeg fire par Gode strømper saa jeg klarer mig stoldt med strømper paa Reisen Jeg haver skreven Hjem til Eder for 14 Dage siden men jeg ved ikke om du har modtaget det eller ikke jeg har ikke hørt noget hjemme fra siden jeg Reiste der hjemmefra nu ikke mere for denne gang En kjærlig hilsen fra os

Alle ere vi ved Helsen og har det Godt her. Jeg ønsker at høre fra eder igjen. Hils alle gode Venner og Bekendte min Adræse er til Hans Andersen Gammel Mynt no. 26 5te Side Sal Kjøbenhavn.

På den adresse boede hans ældre bror Jens og dennes kone. Dette brev er sendt kun fire dage, før fregatten skal have kommando.

Om skruefregatten Sjælland

En fregat defineredes på den tid som et tremastet sejlskib til krigsbrug, bygget af træ og med to rækker kanoner i siderne. En skruefregat er sådan et sejlskib, men forsynet med en dampmaskine og en skibsskrue bagi til fremdriften. Den sejlede normalt med sejl, men ud og ind af havne og i søslag kunne den manøvreres med maskinkraft. Den havde ikke kul nok ombord til at sejle permanent med dampmaskine. Skorstenen kunne lægges ned, når den sejlede med sejl, og skruebladene kunne så vistnok foldes sammen.

"Sjælland" var et søsterskib til fregatten "Jylland", som man nu kan bese i Ebeltoft og se, hvordan også "Sjælland" nøjagtig var. Dampmaskinen i bunden af "Jylland" er dog desværre ikke bevaret. Tag til Ebeltoft og prøv at gå rundt på hele fregatten "Jylland", så får du et indtryk af, hvordan der var at være ombord også i "Sjælland", selv om bølgernes bevægelse må undværes.

Søvæveren

Hans Andersens far hed Anders Larsen (1807-1886). Han boede ud til Arresø og kaldtes søvæveren. På kortudsnittet her fra 1813 ses Søvæverens lille jordlod på 4½ tønde land ved søen mellem jorden til gårdene Lykkesholm og Vittenbjerg. Ejendommen eksisterer ikke mere. Søvæverens yngre søn, Niels Peter Andersen, giftede sig til Kildeholm, den ejendom med de røde bygninger. Når man kører ud af Nejedede, og lagde faderens sted til den ejendom. Niels Peter Andersens gravsted findes lige vest for kirketårnet i Alsønderup.

Udsnit af kort fra 1813. Søvæverens lille lod ud til Arresø ses mellem jordene til Lykkesholm og Vittenberggård. Den havde dengang matrikelnummer 20. Man kom dertil ad Lykkesholmsvej. Der var langt for børnene at gå til Tulstrup Skole, selv om der var et stisystem.

Søværeren var født i Nejede i 1807. Han var gift først med Karen Jensdatter fra Bendstrup. Hun fødte fem børn mellem 1836 og 1844. Denne fortællings Hans Andersen er hendes femte barn. Han var altså født i 1844. Men i april 1847 døde hans mor som 42 årig, da han kun var tre år. Søværeren giftede sig så i 1850 med Maren Torbensdatter, født i 1817 i København. Hun medbragte en datter og fødte i årene 1851 til 1861 fire børn, men hun døde så allerede i 1862, kun 45 år gammel. Søværeren var igen enkemand.

Da Hans Andersen indkaldtes til flåden i 1869 var han knap 25 år. Hans søstre var åbenbart voksne nok til at være flyttet hjemmefra, og stedmoderen var død fire-fem år før. Derfor ser vi, at hans breve hjem begynder "Kjære Fader og Brødre".

Om Hans Andersens to første breve hjem

Hans Andersen gør meget ud af at beskrive kosten som værnepligtig orlogsgast. Middagsmaden er for ham formidabel. I hans fattige hjem har maden nok især bestået af salt flæsk, salte sild, kogte kartofler og brød med fedt, samt fisk fra Arresø. Fersk kød fik man kun i slagtetiden, og klipfisk var den fine udenlandske hovedret ved familiefester. Smør fik man ikke ret tit, hvis man ikke selv havde flere køer.

De indkaldte værnepligtige måtte dengang selv holde sig med tørkost udover det rugbrød, de fik hver tredje dag, og den lille klat smør, de fik daglig. Derfor fik de sendt ost, smør, røget flæsk og kødpålæg fra familie, venner og naboer. Folkene på søværerens nabogårde i Nejede, gamle Ole Pedersen og hans søster Karen på Blåkildegård, og Anders Larsen og kone på Lykkesholm har sendt madvarer til Hans Andersen, som han takker for, og han returnerer æskerne. De har altså haft omsorg for nabosønnen Hans, som næppe kunne få mange madvarer sendt fra sin fars fattige hjem.

Den tids mål, en "pot", svarede til 0,966 liter, en halv pot te var altså knap ½ liter og en kvart pot øl knap ¼ liter. Et "lod" svarede til 15,5 gram og tre lod smør er altså 46,5 gram. Et halvt pund kød er 250 gram, som er dagsrationen pr. mand. Det tre punds rugbrød, der udleveredes hver tredje dag, gav soldaten et pund eller 500 gram rugbrød pr. dag.

På Hans Andersens tid gik man meget op i sit helbred – helsen, som man sagde. For folk på landet var der endnu ikke rigtig kommet læger og sygehuse, så sundhedspleje og helbredelse var ikke rigtig udviklet. Derfor skriver Hans Andersen meget om sit og sine nærmestes helbred.

Her er hans tredje brev:

Piræus den 30. December 1869

Kjære Fader og Brødre.

Jeg vil hermed Lade Eder vide at jeg er ankommen her til Grægenland den 11. dennes fra Allisandria Efter en meget heldig Reise med Al vel ombord jeg haver holdt min Juul her den var meget god efter vaares omstændigheder Den 24. dennes om middagen begy vores Jule Fæst da fik vi gule ærter og Saldt Flæsk og til fik ver mand 2 Abelsiner om Aftenen fik vi Flæskesteg af et Græsk Sviin og der til erholdt ver mand 2 kantofler til og oven paa fik vi en Pot Rom og et stykke Kage som den danske Konstnerinne Fru lavisso havde skjenket manskabet her ombord og der efter hafte vi dans til Kl. 10 og dermed var hele Julefesten sluttet.

Juledags Formidag var her Gudstjæneste og efter tjenesten blev Alle straffe Gasterne efter Givet deres Resterende straf til deres store Forskrækkelse blev de skjenket Friheden. 3de Juledag kom en vældig stor Enggels Fregat her til med den Enggelske Prins som skal op til Athen og besøge sin svoger George vad Grækenland angår kan jeg kun sig saavidt som jeg har været omkring er det kun store Bjærg af det bare sten og lav skov vældige store klibber staar lige ud til stranbredden og lige nedenunder er der en 30 a 40 Favne van og på siden af klipper springer det Ferske vand jeg haver været i land her 2 gange jeg har fået 5 frang til at more mig for jeg har været vidt omkring og set Grægenlands skjønheder det er ganske intresandt at gaa omkring mellem Bjærgene og se sig om der Græsses en grulig masse Faar men det er også det eneste Kreatur jeg har set her er æsler og Heste som de bruger til at Kjøre, Ride og Bære med vad Piræus angaar er det er meget

smug By med huse ligger det ene lidt høiere en det Andet det er trip trap Træsko Byen ligger lige paa en skrændt vad beboerne Angaar kan jeg sige at de ligner nole sande Røvver og Banditter Fruentimmerne er ikke til at skjelne fra Manfolkene Manfolkene bærer ogsaa skjørter og Andre er totalt sammensynede mellem Bene det er nole Gruligge Mennesker at se med det er ikke det eneste jeg har sedt her er mange forunderlige ting vi faar immer noget nydt for Øiet her fra gaar reisen til Neabel i Italien der faar man noget ganske Andet at se jeg tænker at hen midt i næste maaned at vi skal gaa her fra vi haver en 7 Pladser som vi skal anløbe inu føren vi skal venne hjem efter saa det bliver noget at opservere inu men maaske kommer der Bud efter os føren vi venter det det har jeg hørt gjennem andres Breve at der venter Ufred der hjemme til faaraaret selv har jeg ikke hørt noget siden jeg Reiste Hjemme fra jeg hafte ventet Brev til Juulen men forgjæves jeg har ogsaa hørt at der har været en stor Ildebrand i Kjøbenhavn vaar ved 7 Mennesker ere bleven qualte Ellers har jeg ikke hørt noget Nydt jeg kan lade Eder vide at jeg har det godt jeg er ved Helsen kan spise og drikke godt og Føde vaer er her nog af her saa jeg lider ingen nød og vad Arbeidet angaar saa har jeg ikke meget at bestille saa længe vi ligger Her Vi faar en ½ Pot Vin om morgenen og ½ Pot om midagen her Kjender de ikke til Andet en Vin - nu ikke videre for denne gang end en Kjærlig Hilsen fra mig til Eder da jeg ikke har hørt noget fra Eder siden August maaned da beder jeg Eder at skrive mig og lade mig vide vaarledes det staar til i hjemmet min adresse er

Førbøder Hans Andersen No. 387 ombord i Fregatten Sjælland
Neabel i Italien jeg beder Eder undskylde mig for at mine Breve
ikke Ere betalte men skylden er at jeg kommer ikke selv i land med
dem de bliver afleverede til Styrmanden og han besør dem i land.
Vad er Johannes Nielsen bleven skreven til paa sesjonen -
beder Eder hilse dem alle der hjemme Eders hengivne Søn
Hans Andersen

Om den engelske prins og græske konge

I 1863 blev efter beslutning af Storbritannien, Frankrig og Rusland den 17-årige danske prins Wilhelm under navnet Georg d.1. konge af Grækenland. Han var søn af den senere kong Chr. d. 9., hvis datter, Aleksandra, i 1862 var blevet gift med den engelske tronfølger, den senere Edvard d. 7. Han er den engelske prins, som Hans Andersen omtaler skal besøge sin svoger, kong Georg af Grækenland. Georg var, før nogen vidste, han skulle blive konge i Grækenland, på søværnets officersskole i Danmark, og han havde derfor også besøg af søofficererne fra "Sjælland".

Dronning Olga og kong Georg d.1. af Grækenland, regerede fra 1863 til 1913.

I dette brev fra Grækenland angiver Hans Andersen selv, at hans job er at være fyrbøder. Mandskabet – en ti, tolv mand ved skibets dampmaskine - blev holdt til at pudse alt på dampmaskinen, men man fyrede jo kun i den, når skibet sejlede med damp, så Hans Andersen må have haft megen fritid ombord.

Johs. Nielsen er den jævnaldrende søn på nabogården, Lykkesholm

Fregatten Sjælland i Middelhavet

Fra anden side ved vi, at "Sjælland" forlod København den 3. okt. 1869. Den 14. ankrede man op ved Frederikshavn, den 21. passeredes Kanalen, den 22. ankrede man op i Plymouth og fik kul til dampmaskinen. Man forlod Plymouth den 25. og nåede Cadiz i Spanien den 29., hvor man fik 80 fade sherry ombord. Den 1. nov. passeredes Gibraltar.

Den 13. nov. ankom den danske fregat "Sjælland" til Port Said i Egypten, og den 16. åbnedes Suezkanalen under mange festligheder. Blandt deltagerne var den franske kejserinde Eugenie, gift med kejser Napoleon d.3., ombord på et fransk krigsskib

Skruefregatten Sjælland i Københavns orlogshavn. Fotoets datering ukendt. Den var vist bygget i 1858. Bagved ligger logskibet, hvor det indkaldte mandskab blev indlogeret, et tidligere orlogsskib, som var taget ud af drift. Foto lånt af Museet for Søfart, Helsingør.

Den 23. nov. 1869 afgang "Sjælland" og kom den 25. til Alexandria, men ingen fik landlov der. Den 29. sejledes til Tunis og derfra til Piræus, som man nåede den 11. dec. Hvad Hans Andersen kunne have skrevet hjem, før de nåede Piræus, ved vi ikke, for der er ingen breve bevaret fra før, han er i Grækenland. Så vi ved ikke, hvordan han oplevede festlighederne ved Suezkanalens åbning.

Det siges, at operaen Aida blev skrevet og opført til Suezkanalens åbning, men det er jo utænkeligt, at Hans Andersen skulle have været indbudt til den del af festlighederne.

Herunder: Foto af officerer og i baggrunden mandskab på skruefregatten Sjælland, taget da den lå i Port Said i Egypten den 13.-23. november 1869 for at repræsentere Danmark ved festlighederne ved Suezkanalens indvielse.

Næste bevarede brev er, da Hans Andersen skriver fra Neapel til sin knap syv år ældre bror Jens. Brevet er adresseret:

"Til Jens Andersen, Østergade, No. 14 i Stuen, København, Danmark."

Det er på Strøget. Gid vi vidste, hvorfor broderen boede der.

Neapel den 6. Februar 187

Kjære Broder.

Jeg kan lade dig vide, at jeg haver modtaget begge dine Breve det ene fik jeg lige til Nyt Aars Aften det andet modtog jeg den 1 Februar samme dag som jeg ankom her vaarfors jeg takker dig Det Glæder mig meget at Høre at aldt er vel der hjemme jeg har været flere steder siden jeg var i Grækenland fra Piræus gik vi til øen Malta der laa vi i 4 dage det er en herlig lille ø der er ridom i overflødhed derfra gik Reisen til Bigarder i Afrika det er en forstad til Tunis der laa vi i 5 dage der ser man at slaverne er længgede sammen 2 og 2 sammen for øvrigt ser det noget Bardt

ud det er nogle vemmelige Mennesker at se alt ser saa ulykkeligt ud her i Afrika der fra gik Reisen til Messina der laa vi kun 1½ dag der saa vi den Første Sne som vi har sedt her i Vinter Kulden var Omtrent ved Frysepunktet Her i nærheden vaar vi laa er ingen Sne men vi kunne se Sneen ligge høit oppe paa Bjergene – derfra gik vi saa her til Neabel. Det er Et smogt Parti her imellem Messina og Neabel man seiler store strægninger vor der er store Abelsin Plantasier og aldt oppe paa de store høie klipper man kommer flere steder vaar der er knap saa megen Plads at 2 Skibe kan pasere igjennem for hinanden vad Neabel angaar da er det en meget stor Bye med hensyn til Kjøbenhavn da er den kun lille mod Neabel selve Byen ligger paa siden af en klippe lige fra det nederste til toppen jeg har kjøbt mig nogle Fotografi billeder her af Byen – det kan være interisant naar man komme hjem til en Erindring for her kommer jeg vist aldrig mere her ligger et ildsprunden Bierg vaar den Røde flamme staar op af buskene dog om dagen kan man kun se en grå Røg men om natten saa Blusser den Klardt det Bierg Heder vesu du har maaske læst om det i Bøgerne her er flere ting som er meget Bilige f X abelsiner, finer, spaserestokke, Lasaronpiber og andre Lugsusgjenstande derimod er Tobak næsten ikke til at faa for penge naar man kommer i land da er man omtrent nød til at tage Sjener til at Følge med for ellers risikerer man at løbe vil. Her er en trængsel paa gaderne saa det er mageløst alle gaderne ere belagt med Flisesten Hesten paa et vert Kjøretøi er behængt med Klokker man høre

Efter Bestemmelsen skal vi være hjemme sidst i neste maaned

vis Aldt gaar vel jeg vilde Blodt ønske, at vi maatte faa en god leilighed uden søen den er styk jeg er bange for at naar vi kommer i gjennem Kanalen at den vil blive lit Kol man er i stan til at komme til at blæse enden af fingrene nu er vi Slæt ikke vant til Kulden der er tale om at Fregatten Tordenskjold skal gaa over til Japan og læge en tele graf traad ned men jeg ved ikke om det er løin eller sandt Maren og Ana (hans helsøstre) vil nog Reise til Amerika til Foraaret jeg har modtaget to Breve fra maren vaar i hun anmoder mig om at Reise med dem men jeg kan ikke bekvemme mig til at sige ja men jeg synes ogsaa det er sønd at di skal reise alene den lange vei hun skriver at de lever saa Fet og saa godt som om de hafte Gilde ver dag alting er saa deilig derover saa det er mageløst. Herfra gaar vi til tulon i Frankri og saa skal vi til 2 a 3 Pladser til før en vi gaar dirægte hjem skal vi seile her fra sist i Ugen den 11-12 dennes jeg kan ikke skrive dig nogen adræse jeg ved ikke nogen bestemt plads nu ikke vidre for denne gang Hilsen til dig og din Forlovede tillige beder jeg at hilse dem Alle baade smaa og store jeg er ved helsen og har det godt i skal ikke sørge for min lod saa længe jeg er her ombord der lider jeg ingen nød

Din hengivne Broder Hans Andersen

Hans Andersens næste brev er sendt 13 dage senere fra Toulon i Frankrig, som er en fransk Flådehavn.

Tulon i Frankri den 19 Februar 1870

Kjære Fader og Søskjend.

Da det nu er saa længe siden at jeg har skreven til Eder da vil jeg lad Eder vide vaarledes at det staar til her ombor jeg har modtaget Eders brev af 28 december den 7. Januar vaarfor jeg takker Eder det glæder mig at høre at du holdt en god Juul og at aldt er vel i Hjemmet vi seilede fra Grægenland den 7 Januar til Øen Malta og der fra til Tunis i Afrika og der fra til Mesina i Italien og der fra til Neabel i samme land og der fra hertil vaar vi nu er vi seile her fra i moren til Gibraltar vaares Sjæf har faaet ordre til at skulle fortsætte Reisen saa hurtig som mulig saa jeg venter at vi skulde være paa Kjøbenhavns Red hen først i Marts Maaned naar Blodt vi maa være heldig og faa en god leilighed over Nordsøen for du kan tro den er Grov her inne i Midel havet har vi hafdt et temlig godt veir vi har slædt ingen vinter hafdt den første sne den saa vi i Mesina oppe paa Bjergene der laa et tyndt lag men kun lidt Fraast har vi ikke mærket noget til du kan tro at jeg har sedt mig omkring i denne Vinter som jeg næppe faar at se mere for her kommer jeg aldri mere og jeg ønsker heller ikke at komme her mere den smuggeste Plads som at jeg har været (ved) det er Neabe det er en By som er stor Kjøbenhavn er ikke meget derimod jeg har været i land 3 gange jeg har kjøbt nogle fotografi billeder af Byen selve Byen er omgivet af Bjergge om dagen syner det ikke saa meget men om Natten saa skinner hele Byen i fuld Glands Alene af dets Bluds - vi havde 4 Mand som vilde deser tere fra os men det Lykkes dem ikke 3dagen blev de nuppet af Politiet og Brungen om Bord nu ere de bleven dømt til at skal have ver 3 gange 27 slag tamp for deres løstighed de havde Drukken alle deres Penge Op og Soldt deres Klædningsstykker de kom omtrendt

splitter nøgne ombord de 3 var Lægdsrullefolk og den ene en Helbefaren ! jeg har modtaget Breve fra maren, vaari Hun fortæller mig Hun og Ane Reiser til Amerika de beder mig om at Reise med for de er jo ikke rigtig dristig ved den lange søreise de ser gjerne at jeg vilde være deres Reise Svend men det vil jeg ikke inlade mig paa jeg haaber nok at jeg skal faae mig en Plads igjen naar jeg biver permiteret jeg Forsikrer Eder for at det er lige meget vaarhen i verten at man kommer saa er Hjemmet dog det kjæreste de steder vaar jeg har været vilde jeg ikke opholde mig om saa jeg kunde faa mit ophold frit men de har jo deres frie Villie vi kan ikke holde dem til Bage lad dem Bare de vil noh faa deres Løst styret jeg har skreven til Maren i Neabel og sagt hene min mening saa jeg vil overlade det til dem selv. Af nyheder jag jeg ikke noget aldt er i Beste Velgående her om Bord jeg er ved Helsen og har det Godt Jeg har hafdt en god helsen pa hele reisen vis aldt gaar vel saa kan du se mig hjemme til Paaske om ikke før der skal jeg forklare Eder vaarledes Orlovs liver er jeg for mit vedkommende er meget Glad for at jeg kom til Orlovs i steden for lanfolket naar først man bliver van til det af førstningen syndes jeg nog at det var noget tvunget men det maa man finde sig i jeg har slet ikke med nogen exesis at Gøre Skolens manskab de bliver ordentlig strammet op og de Fleste de er ikke van til sølivet Nu ikke videre for denne gang en som en kjærlig Hilsen til Eder jeg har det Godt jeg lider ingen nød jeg havde nog løst til at vide vad Johannes Nielsen er udskreven til men det får jeg ikke at vide føren jeg kommer Hjem jeg Bliver permiteret ½ aar før en Anders Nielsen og han har dog lagt ½ år i tjenesten føren jeg kom

ind Jeg beder Eder hilse alle gode venner og bekendte fra mig og særlig Johannes Nielsen og Hanne og Marie og Frederik Lev vel Kjære Fader til vi sees det haaber jeg at det ikke varer saa længe jeg undertegner mig som eders hengivne søn Hans Andersen, No. 387, Fyrbøder ombord i Fregatten Sjælland.

Den danske regering fik travlt med at få "Sjælland" hjem, fordi der var optræk til den tysk-franske krig, og man i Danmark var usikre på, om man skulle indblendes på fransk side som revanche for nederlaget i 1864. Det gjorde man heldigvis ikke, for Tyskland vandt stort og tog forsmædeligt nok den franske kejser Napoleon den tredje til fange.

Anders, Johannes, Hanne og Frederik er de voksne børn på nabogården Lykkesholm, som Hans altid må have været sammen med. Anders er soldat, og da han kommer hjem, gifter han sig med Olivia Taur. De blev bedsteforældre til Eugen Taur, Alsønderups slægtshistoriker. Johannes bliver senere ved giftermål ejer af Agerskovgård i Lille Lyngby, som hans søn og sønnesøn videreførte. Hanne bliver mor til min farfar, men dør som 30-årig efter en tvillingefødsel. Frederik bliver sognefoged og meget andet i Alsønderup. Hans efterkommere får central lokal betydning.

Hans Andersens søstre Ane og Maren kom ikke til Amerika. Maren blev gift med en snedkermester Hans Simonsen og fik tre børn, som efter testamentet arvede Ane, der døde i Hillerød Nyhuse ugift. Så Hans Andersen fulgte ikke sine to søstre til Amerika.

Hans Andersens breve var skrevet på et stykke papir i foliestørrelse, et format som tidligere brugtes meget. Til brevbrug foldede man det en gang, så havde man fire sider. De tre kunne man skrive på. Så foldede man det i siderne og foroven og forneden indad, og man lukkede bagtil f.eks. med et segl. Så skrev man adressatens navn og adresse på forsiden, og brevet kunne sendes uden brug af kuvert.

På forsiden skrev Hans Andersen så fra udlandet:

*Til Væver Anders Larsen, Niiede
pr. Hillerød
Danmark.*

Og brevene nåede frem.

Hvad blev der af Hans Andersen ?

Vi ved det ikke. Han har ikke været til at opspore. Hans navn er jo helt almindeligt og er båret af mange. Derfor hjælper det ikke at søge under Hans Andersen, der er alt for mange af det navn.

Hans ugifte søster, Ane Andersen, Frederiksborg Nyhuse, havde oprettet testamente om, at hvad hun efterlod skulle fordeles til hendes slægt. Ved opgørelsen var der kun efterkommere efter tre af hendes afdøde søskende, . Hans Andersen var ikke nævnt, ej heller efterkommere efter ham. Hvis han var udvandret og havde efterkommere i udlandet, ville de også være nævnt. Sandsynligheden er derfor, at han er død uden efterkommere før hans søster oprettede testamentet.

Desværre må vi undvære efterretninger om hans videre tilværelse, efter at han havde afsluttet sin værnepligt på fregatten "Sjælland".

Hans Andersens breve er bevaret hos hans halvbrors børn, en nevø og niece på Kildeholm i Nejede, Hans Christoffer Andersen og Karen Andersen. De var ugifte og har ikke efterladt sig efterkommere. Alsønderup-Tjæreby Lokalarkiv har fået dem gennem tidligere sognefoged Lars Mathiesen, Nejede.

Besætningen på skruefregatten Sjælland - datering ukendt. Det er næppe, mens Hans Andersen er ombord. Foto lånt af Museet for Søfart, Helsingør.

Om ALSØNDERUP-TJÆREBY LOKALARKIV

Oprettet i 1988 – ikke kun for medlemmer – alle er velkomne

Find arkivet: Drej i Alsønderup ved skiltet "Lokalarkiv" ad Baunevej (vej til Bendstrup).. Kør ind efter skolen ved det lille skilt til Baunevej 12 og Rønnehuset. Gå til skolebygningen til højre og ad kældertrappen til lokale 014. **Åbent alle mandage 18.00-22.00**. Anden aftale træffes gerne med arkivlederen. **Arkivets post- tlf.- og e-mail-adresse** er hos **Arkivleder Lissi Carlsen**, Stutmesterparken 3, 2. sal, 3400 Hillerød. Tlf. 48 28 64 49, e-mail: lissi@carlsen.mail.dk. **Kasserer** Asbjørn Klit, Krokusvej 10, Tulstrup, 3400 Hillerød, mobil 29 21 29 66, e-mail: klit@4klit.dk **Årskontingent i 2014**, 110 kr., par 150 kr., sponsorer 500 kr, gerne efter behag mere. **Bank** Nordea reg nr.2276 kt nr 8968504194 **CVR-nr.** 303205-73. **Dette medlemsmagasin**, 4 gange årligt, altid 20 sider, eget tryk. **Redaktør:** Ole Blåkilde, e-mail oleblaakilde@mail.tele.dk. **Modtagere:** Medlemmer, sponsorer, presse, Hillerød Byrådsmedlemmer, andre arkiver m. fl. **Eftertryk** tilladt med kildeangivelse. **Økonomi:** Arkivet drives af ulønnede for medlemskontingenter, gaver, sponsortilskud og indtægt ved arrangementer. Hillerød Byråd yder arkivlokaler, men søges ikke om kontante tilskud.

Dette er et billede af fregatten "Jylland" til søs. Fregatten "Sjælland" er et tvillingskib til "Jylland" og den har set lige sådan ud til søs, når der var fyr på dampmaskinen.

Dette er sidste medlemsmagasin i 2014 og nr. fire i år. Næste nummer vil blive udsendt en af de første måneder i 2015. Deri vil generalforsamlingen med lokalhistorisk aften blive indvarslet til en dato i marts eller april. Videre vil der være indbetalingskort til kontingent for 2015, kr. 110 for enkeltmedlemmer, 150 for par. Sponsorer vil få særskilt brev.

Arkivets bestyrelse og medarbejdere slutter for i år med den gamle nordsjællandske julehilsen.

Glædelig jul, sundhed, helsen og alt hvad som kært er!